

A magyar változat a német után következik!

Pressemitteilung:

Die Minderheitenfrage Europas: Vom Konfliktherd zum Mehrwertpotenzial

Der Minderheitenschutz in Europa mit Erfahrungen und Herausforderungen war der zentrale Gegenstand der internationalen Konferenz, welche mit über 140 Teilnehmern aus ganz Europa am 23./24. Februar 2012 im Landtag Nordrhein-Westfalen in Düsseldorf stattgefunden hat. Sie wurde in Zusammenarbeit der Deutsch-Polnischen Parlamentariergruppe des Landtags (inkl. der Visegrád-Länder) mit dem Bund Ungarischer Organisationen und Landesverbände in Deutschland bzw. Westeuropa sowie dem Südtiroler Volksgruppen-Institut in Bozen organisiert. Zwei Dutzend Experten waren als Referenten geladen.

Die etwa 350 nationalen und ethnischen Minderheiten in den einzelnen Ländern Europas sind ein maßgeblicher Teil des kulturellen Reichtums, der als besonderer Vorzug Europas gilt. Dies wurde nicht immer so gesehen und zwei Weltkriege haben gezeigt, welche Sprengkraft im Konfliktpotenzial der Minderheitenfrage enthalten sein kann.

Nach der Wende in Europa lösten sich bekanntlich die Sowjetunion, Jugoslawien und die Tschechoslowakei auf und zerfielen in 16 neue Staaten. Dieser letzte Prozess staatlicher Neuordnung Europas verlief nur zum Teil friedlich. In Südost- und Osteuropa kam es in mehreren Fällen zu blutigen Regionalkriegen, deren Grausamkeit den Europäern am Ende des 20. Jahrhunderts nochmals drastisch vor Augen führte, welches ungeheures Konfliktpotenzial die Minderheitenfrage noch in sich bergen kann.

Neue Ausgangslage durch die Schutzinstrumente des Europarats

Als schließlich der Europarat zwei Instrumente des modernen Minderheitenschutzes zustande brachte, nämlich das *Rahmenübereinkommen zum Schutz nationaler Minderheiten* mit derzeit 36 Vertragsstaaten und die *Europäische Charta für Regional- oder Minderheitensprachen* mit 25 Vertragsstaaten, war eine neue Ausgangslage geschaffen, deren Auswirkungen an Hand mehrerer Fälle untersucht und diskutiert wurden.

Die Minderheitenfrage hat aber neben ihrem Konfliktpotenzial auch ein beträchtliches Quantum an Mehrwertpotenzial zu bieten. Um dies zu fördern, ist im Rahmen der EU eine Reihe neuer, zusätzlicher Instrumente mit indirekt minderheitenschützender Wirkung entstanden wie z.B. die Grundrechtecharta, das Diskriminierungsverbot, die Förderung des Regionalismus, die Förderung kultureller und sprachlicher Vielfalt, die Förderung der Beschäftigung in strukturschwachen Gebieten (die sehr oft auch die originären Siedlungsgebiete von Minderheiten sind), die Förderung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit und anderes mehr.

Auch der Europarat hat sich weiter bewegt. Als Ergebnis seiner Bemühungen, der „*Charta der lokalen Selbstverwaltung*“ von 1985 ein analoges Instrument der Regionalautonomie in Form der „*Charta der regionalen Selbstverwaltung*“ zur Seite zu stellen, ist der „*Bezugsrahmen regionaler Demokratie*“ entstanden. Obwohl es ein rechtlich unverbindlicher „Bezugsrahmen“ geworden ist und anstelle der „regionalen Selbstverwaltung“ der Begriff „regionale Demokratie“ gewählt wurde, können sich nun so manche Regionen Europas, insbesondere auch mehrsprachige, in ihren Autonomiebestrebungen auf diese Europarat-Richtschnur für ein Mindestmaß an Regionalautonomie berufen.

Schließlich hat der Europarat mit den Dokumenten „*Minderheitensprachen – ein wertvolles Gut für die regionale Entwicklung*“ (Empfehlung 286 und Entschließung 301) vom 19. März 2010 wertvolle Hinweise geboten, wie das Mehrwertpotenzial der Minderheiten für die Regionalentwicklung genutzt werden kann, vorausgesetzt, Regionen besitzen ein Mindestmaß an regionaler Selbstverwaltung.

Minderheitenschutz im Rahmen regionaler Selbstverwaltung

Damit schließt sich der Kreis, denn der dritte Abschnitt der Konferenz war den Perspektiven regionaler Selbstverwaltung bzw. Autonomie gewidmet, einmal in Form von Best-Practice-Beispielen in Italien (Südtirol), Spanien (Katalonien), Belgien (Deutschsprachige Gemeinschaft) oder Finnland (Aaland-Inseln), zum anderen im Hinblick auf bestimmte Regionen in Ungarns Nachbarländern, wo 2,4 Millionen Magyaren als Minderheiten leben und für deren Überleben als Minderheiten Instrumente wie regionale oder kulturelle Autonomie von größter Bedeutung sind. Dies erklärt das außerordentliche Interesse, welches die Republik Ungarn am Minderheitenschutz im Allgemeinen und an der Erhaltung der magyarischen Minderheiten in ihren Nachbarländern besitzt.

Nun gibt es in Europa auch Anwärter auf regionale Demokratie bzw. Autonomie außerhalb des magyarischen Interessenbereichs, wie etwa die Friesen in den Niederlanden, die Waliser in Großbritannien, die Korsen, Bretonen oder Elsässer in Frankreich, die Polen in Litauen und andere mehr. Ihre Lage ist sehr unterschiedlich, dennoch gibt es immer wieder vergleichbare Faktoren. Jedenfalls handelt es sich stets um mehrsprachige Regionen, deren Mehrwertpotenzial sie zu sozio-ökonomischer Stärke befähigt. Es zeigt sich, dass die Staaten gut daran tun, sich mit solchen (potentiell) starken Regionen zu verbünden, anstatt sie zu bekämpfen, denn moderner Minderheitenschutz im Rahmen von Menschenrechten, Demokratie und Rechtsstaatlichkeit ist nicht nur möglich und machbar, sondern er setzt auch beträchtliches Mehrwertpotenzial zum Nutzen aller Beteiligten frei.

Sajtóközlemény:

Az Európai Kisebbségi Kérdés: A Konfliktusfészektől a többletérték lehetőségéig

Az európai kisebbségvédelem tapasztalatai és kihívásai voltak annak a nemzetközi konferenciának a központi témái, amelyen Európa különböző országaiból több mint 140 résztvevő jelent meg 2012. február 23.-24. a német Észak-Rajna-Vesztfália tartomány fővárosában, a düsseldorfi tartományi parlament székházában. A konferenciát a tartomány német-lengyel képviselőcsoportja, a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége, a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége valamint a bozeni (Olaszország) Dél-Tiroli Népcsoportok Intézete közösen szervezte és rendezte. Mintegy két tucat kisebbségi szakértő, Európa különböző országaiból, tartott előadást.

Európa mintegy 350 nemzeti és etnikai kisebbsége földrészünk kulturális és gazdasági életének számottevő része, mely egyben kontinensünk nagymérvű előnyét is jelenti. Ezt korábban nem mindig így látták, mint ahogyan a két világháború is megmutatta, milyen robbanóereje is lehet a kisebbségi konfliktusoknak.

Az európai rendszerváltozás után a volt szocialista országok közül feloszlott a Szovjetunió, Jugoszlávia és Csehszlovákia. Helyükön 16 új állam jött létre. Ez a folyamat csak részben zajlott le békésen, mert Délkelet- és Kelet-Európában több esetben véres helyi háborúk törtek ki. Ezeknek a háborúknak a brutalitása a múlt század végén drasztikusan megmutatta az európaiaknak, hogy a kisebbségi kérdés, milyen rendkívüli konfliktusveszéllyel rendelkezik.

Új kiindulási helyzet az Európa Tanács védőeszközei segítségével

Miután az Európa Tanács megteremtette a modern kisebbségvédelem két eszközét, mégpedig a "keretegyezményt a nemzeti kisebbségek védelméért", melyet 36 állam irt alá, valamint a "területi és kisebbségi nyelvek európai kartáját", melyet 25 állam ratifikált, egy új kiindulási helyzet állt elő, melynek kihatásait a konferencián több példa bemutatásával megvizsgáltak és megvitattak.

A kisebbségi kérdésnek a konfliktusveszélyei mellett vannak jelentős mennyiségű többletértékei is. Ezek megvalósulására az EU keretén belül további jogi eszközök hosszú sorát hozták létre, melyeknek közvetlen kisebbségvédelmi hatása van, mint pl. az alaptörvények kartája, a diszkrimináció tiltása, a regionalizmus támogatása, a kulturális és nyelvi sokszínűség elősegítése, a foglalkoztatás növelésének a támogatása a gazdaságilag gyengén fejlett területeken, melyek gyakran egybeesnek a kisebbségek eredeti településterületeivel, valamint a határokon átnyúló együttműködés, és sok más intézkedés.

Az Európa Tanács is továbblépett ezen a téren. Az 1985-ben létrehozott "helyi önkormányzatok kartája", mellé állították a "területi önkormányzatok kartáját", amelyeknek következtében létrejött a "regionális demokrácia referenciaszerkezete". Annak ellenére, hogy egy jogilag nem kötelező referenciaszerkezet jött létre és a "területi önkormányzatok" helyett a "regionális demokrácia" fogalmát választották, ezután számos európai régió, különösen többnyelvű vidék esetén, autonómia-törekvésében hivatkozhat az Európai Tanács irányelveire egy minimális regionális autonómiát illetően.

Végül is az Európa Tanács a "kisebbségi nyelvek- egy értékes kincs a regionális fejlesztés érdekében" című dokumentációja (ajánlat 286 és döntés 301), melyet 2010. március 19.-én fogadtak el, értékes javaslatokat tesz, hogy a kisebbségek többletértékében meglévő lehetősé-

geket, miként lehet a területi fejlesztésnél megvalósítani, abban az esetben, ha az adott területen már létezik egy minimális önkormányzat.

Kisebbségvédelem a regionális önkormányzatok keretében

A konferencia harmadik része a regionális önkormányzatokkal foglalkozott. Először már létező sikeres autonómiák példáit mutatták be, mint pl. Dél-Tirolt Olaszországban, Katalóniát Spanyolországban, a német közösséget Belgiumban, valamint az Aaland szigeteket Finnországban. Majd kitért a Magyarországgal szomszédos országok egyes régióira, ahol 2,4 millió magyar él kisebbségben, melyek túléléséhez a területi és kulturális autonómia eszközei kiemelt jelentőséggel bírnak. Ez indokolja Magyarország rendkívüli érdekltségét a kisebbségvédelmi kérdésekben és a szomszédos országokban élő magyar kisebbségek fennmaradásában.

Európában Magyarországon kívül is van érdeklődés a regionális demokrácia illetve az autonómia iránt. Így a frízeknél Hollandiában, a walesieknél Nagy-Britanniában, a bretonoknál és az elzásziaknál Franciaországban, a lengyeleknél Litvániában és a többi kisebbségnél másutt. Ezeknek a népcsoportoknak a helyzete ugyan eltér egymástól, de vannak köztük mindig hasonlóságok is. Mindenesetre olyan többnyelvű területekről van szó, ahol a lakosság ebből fakadó többletértéke komoly társadalmi és gazdasági erőt jelenthet. Ezért az érintett államok akkor cselekednek helyesen, ha az ilyen területekkel szövetségre lépnek, ahelyett, hogy ellenük küzdenének, mert a modern kisebbségvédelem az emberi jogok, demokrácia és jogállamiság keretei között nemcsak megvalósítható, hanem jelentős mennyiségű többletlehetőséggel bír az összes ott élő ember javára.